

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 8 kor., 3 évre 3 kor.
Egyes számként 10 kor.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számként kaphatók: a dohánytársaságban.

A polgárdii ipartelep.

— Az építések kirándulása alkalmából. —

Ipari termelésben feltűnően szegény megyénk területén Polgárdin hatalmas arányú gyári üzem indult meg, amely nem kevesebb tőkebefektetéssel, mint a siker biztosítékával nemcsak megyénk terjesztette ki üzemkörét, de keresletnek örvend az egész országban, sőt külföldi összeköttetések létesítésében ígéretét látja virágzó jövőjének.

Az általános szociális, nemzetgazdasági szempontokon kívül a polgárdii ipartelep olyan gondolatok hordozója, amelyeket praksisba fektetve örömmel látnak mindazok, akik nemzeti létünk, gazdasági erősségünk biztosítékait a nagyipari üzemben felismerik és értékelik. Batthyány Lajos gróf ebben a nagy ipari üzemben rámutat nemzeti haladásunknak arra az útjára, igényeire, amelyet a nemzet vezető, történelmi osztályának képviselnie kell, ha gazdasági megerősödésünk biztosítékait, alkalmait látjuk.

Az említett gyári üzem Batthyány Lajos v. b. t. t. költő és mészégető telepe, amely már a nagynevű grófnak második olyan nagyszabású és tanulságos alkotása, amely a közfigyelmet megérdemli. Ikervári birtokán (Vasmegeye) nagyszerű villamtelepet állított fel, amely a maga impozáns

méreteivel felkelte külföldi szaktudósok bámulatát is. A telep látja el Szombathely városának villamerő s villamvilágítási szükségleteit és hajtja a sárvári gőzmalmot. Ellátja azonfelül az ikervári gazdaság igényeit; — villamerővel munkálják a földet, szántanak, vetnek, csépelnek stb. Szóval a drága és máshelyen szükségszerűben foglalkoztatható embererő felmentésével a technika legújabb vívmányát, a villamerőt fekteti bele a gazdasági üzembe s vele aránytalanul nagyobb produktumokat hoz létre ezen a téren is.

A polgárdii gyári üzem még alig egy éve áll fenn és már is elismert jó névnek örvend széles Magyarországon. Hatalmas arányaival, modern felszerelésével egyedül áll az egész országban. Batthyány gróf mikor a Mérnökök és Építések országos Egyesületét meghívta a gyári üzem megtekintésére, azt célozta, hogy ezt az iparilag tökéletes művet tanulságképpen mutassa be a műszaki világnak, másrészt, hogy a gyári üzemnek tapasztalt jó hírét, jó nevét minél szélesebb körre kiterjessze. Mindakét cél sikerült.

A kirándulás a mult vasárnap volt, amikor az építész egyesületnek-mintegy 200 tagja-rándult le Hausmann Alajos elnök műegyetemi tanár, a hírneves ásót vezetése alatt Bpestől, a gróf bőkezűségéből különvonaton. A kirándulókhoz a börgöndi állomáson csatlakoztak a fehérváriak: a megye képviselőjében Szűts Jenő alis-

pán, Kálmán Vince főszolgabíró, továbbá mérnökök építési vállalkozók és a hírlapok tudósítói. A vendégek fogadására Batthyány gróf úr adalmi tisztjeivel jelent meg s a kölcsönös üdvözlések s az elmaradhatatlan fotografálás után a gróf és tisztjeinek vezetésével a borus időre való tekintettel azonnal a telep megtekintésére indultak a kirándulók.

Az ipartelep három részből áll: a bányából, a költő gyárból, a mészégető gyárból. Szóval a gyártelep felöleli a kő feldolgozásának egész üzemet, bemutatja, hogy az egyszerű kőből is miként lehet nagy kereskedelmi üzemet előállítani, megfelelő praktikus felfogással és vállalkozói szellemmel.

A bánya.

Az ipartelep óriás területen, de három üzemele területileg is egybekapcsolva fekszik. Felül, beékelve egy domboldalba van a bánya, amely félkör alakban nyúlik bele a követ termelő hegybe. Már mintegy 20—25 méter mélységre leásták a köért, amely annál inkább érett és használható, minél mélyebben fekszik. A bánya minőségileg és külszínre kétféle követ termel: a kétszínű, amely keményebb, a mészégetésre, a sárgaszínű, amely lazább feltűtű kötérsre alkalmas. Mészégetésre annyira alkalmas a kétfelületű kő, hogy calciumdioxid tartalma, amely a meszet szolgáltatja 0.977 százalék. Mészégetésre, műegyetemi Wartha Vince és Ferenczy tanárok kimutatása szerint, az egész Dunántúlon legalkalmasabb, csak Erdélyben van nála jobb.

Amerika lakói.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

Amerikában az angol nyelv az uralkodó. Egy generáció küzd még ősei nyelvéért, a második azonban föltétlenül elveszt az ő hazának.

Az angol pedig sokkal gögösebb, sem hogy más nyelvet tanulja. Mi majd darabokra törjük a beszédő szerveinket az idegen nyelvek elsajátításában, az angol pedig szuverén megvetéssel néz le a többi nemzetekre és azt mondja:

— A ki angollal akar beszélni az tanuljon meg angolul, mert az angol a világ közepe, aztán jön egy nagy semmi, aztán jönnek a többi nemzetek s legutoljára a német (ettől fél a rézorra angliusz legjobban, mert ki fogja porolni. Ha el akarod rontani az étvágyát, dicséred neki a németet s még a bírsztek, sem izlik neki.)

Valamelyest igaza is van az angliusz-nak, a mennyiben ő az európai nyelvekből lopkodta össze a magáét. Ha ő lopta, vagy mondjuk szelidebben elsajátította, sajátítsa

a többi megtanulás által vissza. Legtöbb szava van valamennyi nyelv közt, arra azonban büszke lehet, hogy valamennyit úgy lopta és még büszkébb lehet arra, hogy úgy csuffá tette, hogy a nevelő édesanya se ismer rá és aztán milyen fikikus a kis hamis a tolvajlásában, ha úgy írja ki, mint a hogyan az eredeti nyelvben van, akkor másképp mondja, ha úgy mondja, mint a meglopottak mondják, akkor bizonyosan másképp írja és büszke és hiszi, hogy már senki se jön rá a turpisságra.

Hogy jellemezzem az angliust, elég hivatkoznom egy esetre. Valamelyik Mikes gróf nhvéről mondták ezt a bírálatot: — Furcsa egy nyelv ez a magyar nyelv, úgy írja ki, hogy Mejsk és mégis úgy mondja ki, hogy Mikes.

Volt alkalmam tanulmányozni a különböző népek nyelvét beszéd közben. Angolt németet, franciát, spanyolt, olaszt, dán, svédet, norvégot, orosz, legutóbb a hajón a hindut. De talán legtávolabb a szláv és az angol vannak egymástól. A szlávoknak annyi mássalhangzójuk van, hogy csak a jó lsten meg ők maguk a megmondható. Mintha sziklákat ropogtatnának a nyelvük és

fogaik közt. Az ember mindig bámul, hogy a szemeik egyenesen maradnak s nem bicaklanak ki a törtető igyekezetben.

Ennek épen ellenkezője az angol nyelv, különösen pedig az amerikai angol nyelv. Az amerikai a mássalhangzót nem mondja ki, a magánhangzókat pedig egytől-egyig elferdíti. Ha az ember a nyelvüket elkezd tanulmányozni, két hét múlva bizonyosan földhöz vágja a könyvet, szidván azt a nyelvet a kitalálójával együtt, a melyben nincs szabály, hanem csak kivétel. Az angolnak van — pardon: volna — 8 magánhangzója. Ezt 49-féle árnyalattal ejti ki. Az a-ból lesz e, az e-ből i, az i-ből ei, az o-ból a, az u-ból a stb., de hogy mikor lesz azzá, azt semmiféle szabály meg nem határozza. Ugy, hogy minden szót külön kell megtanulni leírni is, megkimondani is, mert homlokegyenestellenkező értelem kerekedik belőlük. Csak egy betűt mondj másként s már magát az angolt is zavarba hoztad (képzeltetek a nyájas és nyájatlan olvasók, hogy mekkora zavarba hoztam a tisztelt angliusz uratát én, aki minden betűt másként mondtam ki.)

A mássalhangzókra meg annyira lusta, hogy az egész művészete abban áll,

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalneműekben, színes és fehér barchetók stb.

olcsó, szabott árak mellett.

Mal lapunk 4 oldal.

00000543

A kirándulók magának Battyány grófnak és tisztikarának kalauzálása mellett tekintették meg az óriás arányú bányát. A lejtős uton sziklókön járnak a kocsik, s szállítják a kibányászott követ a néhány száz méternyire fekvő kőtörő gyárba. A bánya maga érdekes, festői látványt nyújt. Az óriási sziklatöredékek, amelyek előttünk tátonganak, beszédes tanúságai annak az óriási munkának, produkciójának, amelyre az emberi erő képes. Sziklákat tép, márványhegyeket dönt le s a kéznek és észnek munkája alatt alkalmassá teszi arra, hogy az ember kényelmi igényeit a legaprólékosabb részletig kielégítse s a művészet szolgálatába hajtsa építészeti műremekek alkotására.

Az egész hegy érdekes geológiai alakulás jellegét viseli magán. Mély üregek rejlenek benne, amelyekben nem egy őstörténeti leletre akadtak.

Vasárnap volt s a bányában száz és száz munkás törte a követ, robbantotta a sziklákat, a munka zajával zavarta meg az ünnep csendjét. A figyelmes gróf azonnal magyarázatot adott: miniszteri engedéllyel dolgoztat, hogy a munka fázisait bemutathassa vendégeinek. Érdekesek a telep munkásviszonyai, hol 400 munkás keresi meg kenyerét. Persze a községben óriási a drágaság, de a község általános anyagi emelkedése is nyilvánvaló a jól kereső munkások költekezéséből. A munkások fele horvát, ez azonban onnan magyarázható, hogy a telep megnyitásokor először csak a balatoni vasut építéséből hátramaradt horvát munkások állottak dolgoba. A magyar munkásokat Polgárdi és a híres Urhida adja. Ezek azonban a munkát nem oly szíves türelemmel végzik, mint a horvátok. Napidíjuk 3 korona. Ezt a bért az üzem vezetősége a banda fejének adja át, aki állítólag valóságos embervásárlást visz végbe. A bányauzem anyagtermelése beláthatatlan. Kimutatis szerint, ha évente 250.000 vagon követ termelnek, 465 évig akadálytalanul folyhatna a bányászás.

A kőtörő.

A bányából levezető lejtős uton a kőtörő gyárba érünk, ahol már a gépek zuzzák a követ. Van egy hatalmas vasból készült, körben forgó

gép, a mely percenként 4-5 kocsi követ zuzz össze. A por, amelyet az összezuzás termel, óriási és ebben dolgoznak a szegény munkások, akikre még csak a tuberkulózis egyesület sem gondolhat. A gyár naponta 80-100 vagon törött kő termelésére képes. A törő gyár oly egyszerűen van berendezve, hogy a gépek munkáján termelt produktum mindjárt az ott álló vagonokba hullik s alkalmas lesz a szállításra. Ugyanily munkamegtakarítással látják el a szénzállító vagonok a telep szén szükségletét. Naponta 80 vagon szállítja a törött követ, kavicsot, köport az ország minden részébe. A grófnak szerződése van az állammal, amelynek értelmében köteles ellátni az állami utvonalak egy részének szükségletét.

A mészégető.

A telep legértékesebb, legproduktívabb fele a mészégető gyár, amely két hatalmas kemencéből áll. Középtűt van a kémény, amely egy-kép szolgálja mindkét katlant. A katlanok kamarákra oszlanak, amelyekben 48 óra alatt ég mészzé a kő. A tüzet felülről táplálják a kőbenyuló vaskémények által, amelyek egy méternyi távolságban állanak egymással. A kohók egy nap alatt 14 vagon meszet termelnek, amelyet olyan praktikus módon szállítanak el, mint a követ. Egy rész termelt mészből 5:50 oltott mész lesz. A mészégetés még eddig minőségileg tökéletlenebb mint kő, de a jövője nagyobb. A jövő évben új kohót állítanak fel. A gyárat Kohut prágai cég tervezte nagy üzembefektetéssel.

A kirándulás tanulmányi része ezzel véget ért, s most azok az élmények következtek, amelyeket kedves emlékeink közé sorolunk mindannyian. A gróf pazarul fényes banketet adott a kirándulók tiszteletére, még pedig az esős időre való tekintettel — a vasut étköz kocsiban. Ez a jelenség a kirándulás kedélyességéhez bizonyos bohemiát kölcsönzött. Ebédután a társaság felrándult a gróf kastélyába, s ott megtekintette a kastély történeti nevezetességeit s kedves szórakozást talált. A társaság sokáig együtt maradt míg a bucsuzás előtt *Hausman* elnök mondott köszönetet kiemelve, hogy a gróf a munka embere s

a neve már programot jelent ipari haladásunkban. A szíves üdvözlést gróf meleg hangon beszédben köszönte meg, kifejezve óhaját, hogy gyári üzeme növekedjék s ezzel kapcsolatban újra vendégül láthassa az ország építészeit. A kirándulók azzal a kölcsönös óhajattal bucsuztak: a viszontlátásra!

ÜJDON SÁGOK.

— **Az Oltáregylet** rendes havi szent miséje a jövő vasárnap, okt. 3-án reggel 8 órakor lesz a szemináriumi templomban.

— **Személyi hírek.** Gróf *Battyány* Lajosné szül. *Andrássy* Ilona grófnő, fiával *Battyány* Gyula gróffal, ki most végezte önkéntesi évét, hosszabb tartózkodásra Polgárdira érkezett.

Sáára Gyula dr. polgármester, ma hivatalos ügyben Budapestre utazott.

— **Esküvő.** Fehérvári *Dieballa* György főhadnagy, fehérvári *Dieballa* György és neje, szül. *Limbek* Mária fiuk, szombaton, okt. hó 2-án tartja esküvőjét Budapesten az erzsébetvárosi templomban *Müller* Margit urleánnyal, *Müller* J. L. és neje, szül. pesti *Pesty* Margit leányukkal.

— **Szoborfelavatás.** A szabadságharc alatt kivégzett székesfehérvári polgárok emlékére állított emlékművet október hó 6-án leplezik le ünnepélyesen. Az ünnepély sorrendje:

1. Délután 10 órakor ünnepélyes gyászmise a belvárosi *Stebánia* (Szent István) templomban.
2. Délután 2 órakor gyülekezés a Városházterén, fél 3 órakor menetben felvonulás az erzsébetligeti emlékműhöz.
3. Himnusz, éneklük az egyesített dalárdák.
4. Megnyitó beszéd, tartja *Holly Géza* dr. ügyvéd.
5. Október 6. *Irta* Philipp István tanár, szavalja *Fiáth Imre* járásbíró.
6. Szabadságdal, *Huber Károlytól*, előadja a déli vasuti műhely dalegyesület.
7. Ünnepi beszéd, tartja *Erdőssy Bódog* tanár.
8. A város nevében dr. *Sáára Gyula* átveszi az Emlékművet és egyuttal koszorút helyez rá.
9. Rákóczi dal, *Révfy Gézától*, előadja a Polgári Dalkör.

hogy hogyan lehet őket kikerülni. Visszafelé egy fiatal angol asszony volt az asztalnál a vizavim. Jobb szórakozás hiányában sokszor félórákig mulattam a nyelvén, gyönyörködve benne, hogy miként mozgatja. Valami nagyszerű volt az az akadályverseny, a hogyan ki tudja kerülni a halálos ellenségét, a más-szhangzót. Mintha forró kása lett volna asztalában, úgy csavargatta jobbról balra, egyedül arra vigyázva, hogy össze ne akadjon vele. Botránnyosan nehéz ez az idegen embernek, de ne gondolja senki, hogy az amerikai valami könnyedén birkózza le. Épen nem. Ha két amerikai üzetlet akar csinálni, azt csak nappal, illetőleg világossal lehet elintézni. Olyankor szembe ülnek egymással és nézik egymás száját, hogy miként mozog. Egy-egy betű, a mely a kiírásnál egyféle alakban jelenik meg, a kimondásnál négy-öt féle színt játszik s homlokegyenest ellenkező jelentése is lehet s ha a sok közül sikerült az igazit kihalászni, akkor megkönnyebbülve lélekeznek fel s kész az üzetlet. Így tesznek az angolok. A nem angolok mutogatnak, vagy legjobb esetben papírra írják le, — ha tudják, — hogy mit akarnak. Utközben, ha magamra maradtam, bizony én is így diskuráltam és csodálatos dolog, hogy így meg tudtam magamat értetni és megértettem pl. egy angol utilársamat, a ki örömmel dicsekedett el velem, hogy ő Alaskából, a Csendes Óceán partjáról jött, bejárta a Yellowstone-parkot s írásban elmondta az összes élményeit.

Ez azonban ritka angol volt, mert a

legtöbb ügy néz keresztül az ember feje fölött, mintha őt a hatodik napon egy fél nappal legalább is előbb teremtette volna az Uristen, nem delután, mint a többi embert, hanem délelőtt s neki patentja volna arra, az egész világ fejét kelkáposztának nézze. Ha leül a vonaton, leveti a kabátját, mellényét, széttergeti az újságját, fölrakja a lábát, betesz egy adag bagót, jobb esetben gumit s rág-rág és legfeljebb akkor morog, ha valaki hangosabban mer körülötte létezni. Ha kérdezel tőle valamit, azt mondja: nincs időm — s mehetsz tovább. Erről ismered meg az igazi angolt, ha visszabeszélsz nem vesz észre vagy boksza fogja az öklét s akkor jobb, ha odább állasz, mert úgy szállítanak el.

Amerikai vallásosság.

A sok nem szép közt sok szépét is találtam Amerikában s ezek között talán legjobban imponál nekem Amerika vallásossága. Nem egészen, ugy nem szép, hanem részleteiben.

Ösztöntén hívő lélek volt maga *Washington* György, ilyenek voltak az ő fegyvertársai, a kik valamennyien Isten nevében indították meg azt a barcot, a melyet az Istenről az embereknek ajándékozott adományokért, az életért, a szabadságért s a boldogságért vívtak. A harcok után, midőn a köztársaság alaptörvényeit megalkották, törvénykönyvébe iktatták a vallásszabadságot is, hogy kik a saját meggyőződése, lelke

sugallata alapján imádhassa Urát és Istenét. Az emberi gyengeség és gyarlóságok meghamisították ugyan ezt a tiszteletrémeltó felfogást, mert hiszen pl. a katolikusoknak a sorsa az angol Amerikában sokáig nem volt külön, mint az európai anyaállamban, üldözték azokat, a kik a kath. vallást s annak szertartásait követték. Ezt azonban nem az állam törvényeinek, hanem egyeseknek a rovására kell írunk. Idők folyamán azonban ez a szűkkebbség engedni volt kénytelen az igazságos és okos felfogásnak s ma bátran mondhatjuk, hogy Amerika a világ legfőjálisabb állama minden vallási meggyőződés felkarolásában, illetőleg megvédésében. Az amerikai jól tudja, hogy a ki az Istenről fél, az megtartja annak törvényeit is, az Isten pedig követeli tőlünk emberektől, hogy adjuk meg a császárnak a mi a császáré. Az Egyesült Államok kormányzata bölcsen belátta, hogy minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs s a vallás, a melyből a tiszta erkölcs sarjadzik.

Mennyivel magasabban áll-e tekintetben Amerika Európánál, a vén kikapott, lelkében kiélt, összezsúrt, önmagát gyűlölö, saját gyermekeit felfaló, öngyilkos Európánál. Itt jóformán minden ország törvényhozása azon töri a fejét, hogy hogyan és milyen bilincseket rakjon az ember vallási szabadságára. Támogatás helyett gúnyal és szitokkal jutalmazták azt az intézményt, amely nemcsak hogy nem támogatja, és nem akadályozza az államot munkájában, hanem legjobb segítsége lenne neki abban, hogy lei

10. Az ünnepélyt rendező Székesfehérvári Függelenségi-kör koszorúját dr. Holty Géza alelnök teszi le, utána pedig a többi testületek koszorúinak lelétele.

11. Szózat, éneklük az egyesített dalárdák.

— **Zarándoklat.** Az ősz folyamán évek óta szép és kegyelletes szokás divik: Székesfehérvár hitbuzgó népe a Magyarok Nagyaszonnyának ünnepén felvonul a bodajki kegyelemoltárhoz, tanúságot téven vallásos buzgalomról s a délután szokásos népgyűlés alkalmából erőt, és lelkesedést merít a keresztény megújulás gondolataiból. Az idén is lesz zarándoklat. Teljesen arra a mintára mint eddig volt, impozáns, felemelő szívvél-, lélekkel-teli Székesfehérvár népe Bodajknak és környékének népével egyesül a vallásos lelkesedésben, a keresztény restauráció gondolataiban és érzéseiben. A zarándoklat időpontja a Magyarok Nagyaszonnyának ünnepe okt. 10-ike. A zarándoklat vezetősége, amely az idén hivatalosan is a Népszövetség kezében lesz, ez alkalommal külön vonatot indított olcsó viteldíjjal és célszerű időberendezéssel. A külön vonat reggel indul s este felé tér vissza a városba. A bodajki program nagyjából a következő: délelőtt ünnepélyes nagymise és szent beszéd lesz, esetleg körmenet, délután litánia és nagyszabású népgyűlés az egész környék bevonulásával. Minden valószínűség szerint a DV. üzletvezetősége kedvezményes jegyet bocsát a zarándoklok rendelkezésére.

— **A honvédség köréből.** Dr. szárdi gróf Somssich József a helybeli V. kerületi parancsnokság kötelékében álló hadnagyot a honvédségtől elbocsájtották.

— **Kinevezés.** A budapesti kir. ítélőtábla elnöke Vámos Dezső és Laky István székesfehérvári ügyvédekjelöltek a budapesti kir. ítélőtábla területére díjaz joggyakornokokká nevezte ki.

— **Adomány.** Báró *Manndorff* Géza országgyűlési képviselő a vasutasok árvaháza javára kegyes adományképen 40 koronát juttatott kezeink közé. Rendelkezési helyére juttattuk.

kiismeretes, istenfélő, embert becsülő polgárokat neveljen a nagy összességnek.

Nagyon jellemző erre Gibbons baltimori érseknek beszéde, a melyet biborossá avatása alkalmával mondott. Sajnálom, hogy szó szerint nem idézhetem szavait, de kivonatolnám azt hiszem, megközelíthetem őket. Épen arra az időre esett az a gyalázatos tény, hogy Franciaország, Európa kikopott vén rubeja megtámadta a párisi érseket és fogóságba hurcolta azért, mert katolikus vallásának bátor megvallására serkentette hiveit abban az országban, a hol gyaláznai, káromolni szabad az Istent, de megvallani és imádni nem.

— **Büszkének vallom magamat** — mondotta, hogy polgára lehetek annak az államnak, a hol mindenki szabadon imádhajta Istenét, a hol a vallásszabadság a törvénynek nemcsak betűjében, de szellemében is bírja gyökerét, a hol az államhatalom nemcsak nem támadja, hanem minden tőle telő eszközzel elősegíti annak sikereit.

Ugyanakkor a protestáns Roosevelt üdvözölte az új kardinális és kifejezést adott annak, hogy az Egyesült Államok kormányja boldognak nevezi magát, mikor a kath. Egyház élén Gibbons kardinálishoz hasonló férfiak lát s az állam ölbe tett kezekkel nézheti országának virulását mindaddig, míg olyan intézmények támogatják előre törtető útjában, mint a kath. Egyház.

(Folyt. köv.)

— **Értekezlet a városházán.** Folyó évi október hó 2-án délelőtt fél 11 órakor dr. Saára Gyula polgármester a városi függőkölcsönök és a város tartozásának kölcsön után leendő rendezése tárgyában a városház nagytermében értekezletet tart.

— **A Fejérmegyei Széchenyi Szövetség** folyó hó 2-án d. u. 6-órákor választmányi ülést tart, amelynek programja: elnöki beszámoló, a jövő évi program és ídítványok lesznek.

— **A vármegyei szabadságszobor felépítésén.** Csöppentzky Mihály dr. a szoborbizottság elnöke megkereséseket intézett a hivatalos testületekhez, felszólítván őket, hogy testületileg akarnak-e résztvenni az ünnepségeken s helyeznek-e koszort a szoborra. Eddig a vármegye nevében irt át Csöppentzky drhoz Szűts Jenő alispán, jelen-vén, hogy a vármegye részt óhajt venni az ünnepségen és koszort helyez a szoborra.

— **Vörösmarty-ünnepségek.** Mihály napján szokott áldozni városunk közönsége, első sorban pedig társas egyesületeink hagyományos kegyellett a költő király emlékének. Az ünnepségek kedden folytak le, amelyek fényéből bár sokat elvett az eső, a közönség nagy érdeklődése mellett folytak le. Az első ünnepelő nevéhez méltóan a Vörösmarty-kör volt, amelynek mintegy 14 tagja jelent meg délután 5 órakor a szobornál, *Vértessy* József ügyvéd, a kör igazgatójának vezetésével, aki szép szavak kíséretében tette le a szobor talpazatára a Vörösmarty-kör gyönyörű koszorúját.

Este 8 órakor a Székesfehérvári Polgári Dalkör ünnepelt, amelynek tagjai lampionos menetben vonultak fel a szoborhoz egyesületi helységekből. A hatóságos hozsuzó beszédét *Csöppentzky* Mihály dr. elnök mondotta, a dalkör pedig három szép éneket adott elő, Jámbor Zsigmond karnagy vezetésével. Ferenczy Gyula és Major Mihály Vörösmarty-köteményeket szavaltak.

A Polgári Dalkör ünnepét a DV. műhely dalkörének ünnepe követte. A himus. elénekzése után *Csokonay* Károly munkács állott a szobor elé s mondott formás beszédet a nemzeti trespedés korának nagy ébresztő énekeséről. Az ünnepséget a szózat elénekzése zárta be Kneifl Ferenc dr. karnagy avatott vezetésével. A déli vasutiak szintén lampionos menetben vonultak fel.

— **Népfürdő és Battyány gróf.** Bpsten Battyány Lajos gróf a bodajki kerület országgyűlési képviselője megteremtette a népfürdő egyesületet amely arra van hivatva, hogy a munka népét elássa a legcélszerűbb s a legszükségesebb kényelem eszközével. A fejlődésben levő egyesület életében most nagy esemény történt. Battyány gróf 10.000 korona segélyt eszközölt ki számára a belügyminiszertől.

— **Borzalmas szerencsétlenség.** Szászhalombatta község téglagyárában borzalmas szerencsétlenség történt folyó hó 28-án. A nekilendülő gépkörök úgy a falhoz vágta a gyár egyik munkását, hogy a borzalmasan összeroncsolt testtel, holtan terült el a földön. Az eset előzményei a következők: Este 6 órakor a munkából távoztak a gyár alkalmazottai, egy legény, *Ádám* József azonban még ott maradt a gyárban s a megállított lendítő kerékhez támaszkodva foglalkozott. Nem gondolta meg, hogy ez a könnyelmű állásfoglalás az életébe fog kerülni. Eközben még az eddig ki nem derített okból egyszerre megrándult a gépezet s a gyors forgásba jövő lendítő kerék oly erővel vágta a gyár falához a könnyelműen támaszkodó legényt, hogy ugyszólván szétmállott. Feje egész végig ketté hasadt, gyomra kiszakadt s belső testrészei kidüledtek. A szerencsétlenül járt legény azonnal szörnyet halt. A gyár vezetősége a csendőrséggel egyetértve vizsgálatot indított a felelősség kiderítésére. A munka halottját társainak nagy részvéte mellett tették nyugalomra a temetőben.

— **Szoborszentelés.** A törvényeségi palota előtt álló Szentháromság szobrot a város. renováltatta. A szobor már teljesen elkészült és vasárnap ünnepélyesen meg is fogják áldani. Vasárnap délután 2 órakor felsővárosi templomból processzió indul a szoborhoz, a melyet Tamás Vilmos felsővárosi esperes plébános fog beszélni.

— **A réttöntöző társulat közgyűlése.** A székesfehérvári hosszucsatornamenti vízhasználati (réttöntöző) társulat, alapszabályainak belügyminiszteri jóváhagyása után, végleges megalkulása céljából október hó 10-én délelőtt 10 órakor a városház nagytermében közgyűlést tart. Tárgy: a.) a társulat végleges megalkulása, b.) elnök és tiszttakar megválasztása, c.) választmány megválasztása, d.) számvizsgáló bizottság megválasztása. A közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

— **A kórház szállító.** A Szent György-kórház igazgató választmánya ülést tartott, amelyen elintézték a kórházi szállításra beérkezett pályázatokat. Legkedvezőbb ajánlatok voltak a fűszerre *Karl* Istváné, a sertéshusúrára és zsirra *Schreindorfer* Ferencnéé, a marhahusra *Emhecht* Jánosnéé.

Szépirodalmi és divatlapok bármely nyelven eredeti áron kaphatók, Klökner Péter cs. és kir. udvari könyvkereskedésében Székesfehérvárott.

— **Himlő.** Megdöbbentő hír járta ma be városunkat, a mely legerélyesebb óvintézkedésekre készlet. Tegnap d. u. egy himlőbeteg gyermeket hoztak előbb *Szigeti* József dr.-hoz, majd *Bierbauer* Viktor dr. főorvoshoz. A gyermek a betegségnek a legutolsó stádiumában volt, a testen ugyszólván fillérinyi nagyságú terület sem volt, a melyet a kör vörös foltjai el nem leptek volna. *Bierbauer* Viktor dr. a járványkórházba vitette a gyermeket, a hol még tegnap este meghalt. A gyermek neve *Kék* Ferenc, *Kék* Ferenc jánosfutási béres másfél éves kis fia, a ki öt nap óta beteg. Szülei hiába könyörögtek *Antal* János bérlőnek kocsiját, hogy doktort hozassanak, vagy, hogy a gyermeket a doktorhoz a városba behozassák. *Bierbauer* Viktor dr. főorvos azonnal a legmesszebb menőleg desiniciáltatott minden helyet, a hol a gyermek megfordult, sőt a jánosfutási rozoga béreslakásokat is desiniciálták ma. *Palánszky* Miklós dr. pedig a pusztá egész népét beoijtotta ma.

— **Hiteliszövetkezeti tagok!** Fa kapható minden szerdán és szombaton, I. rendű poroszszénre, okt., nov., decemberi szállításra lehet jelentkezni október 1-ig *Távirda*-u. 6. alatt.

— **Tanitóválasztás.** Iszkaszentgyörgyön az iskolaszék *Perczel* Imre helyébe kántortanitónak, ki negyvenhárom évig működött a tanító pályán, *Radovics* Sebestyén ottani tanítót választotta meg, míg ez utóbbi helyébe *Perczel* István novai tanítót, a nyugalmazott kántortanító fiát választották meg.

— **A Vármegyei pótadók szabályrendelete.** A vármegyei pótadók kivételéről, kezeléséről, behajtásáról alkotott szabályrendeletet a vármegyei hatóság az újabb helyzetnek megfelelőleg módosította. A módosított szabályrendeletet a bizottság közgyűlési letárgyalása után a miniszterumba küldötte fel jóváhagyás céljából. Most érkezett le a miniszter jóváhagyása.

— **Pályázat.** Nagyláng községben az elhalálozás folytán megüresedett jegyzői állásra pályázatot hirdet a főszoigabíró. A kérvények okt. 4-ig adandók be.

— **Ovoda Polgárdin.** Polgárdi község képviselőtestülete elhatározta, hogy 24000 korona költségen ovodát állíttat. Az ovoda felépítéséhez háromnegyed részben a község ura, *Battyány* Lajos gróf járul.

— **Halálozás.** Ullmann Nándor kereskedelmi főgöngyök f. hó 26-án élete 63-ik évében meghalt.

— **Allattaljazás.** A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület szeptember 26-án Káloz községben jól sikerült tenyészszarvas marhadíjazást rendezett. A díjazásnál jelen volt Héltay Jenő főszolgabíró, Reindchev Ottó urod. főtiszt, Körmeny Péter gazdasági feltügelő, Armos Jenő gazdasági egyesületi titkár, Pauer István állatorvos és a varmegye gazdái közül még igen sokan. A díjazásra felhajtottak 46 darab tehenet és 35 darab tiszót. — A bírálóbizottság alább megnevezett tenyésztők állatait találta kitüntetésre érdemesnek és közöttük 500 korona államdíjat és 19 diszoklevelet osztott ki. Díjat nyertek tehenekért.

I-ső díjat, 80 koronát, Bartos János Káloz.
II-ik díjat, 60 koronát, Gyenis József Soponya.
III-ik díjat, 40 koronát, Szalay Sándor Kisláng.
IV-ik díjat, 20 koronát, Balázs János Soponya.
V-ik díjat, 20 koronát, Szalai István Soponya.
VI-ik díjat, diszoklevelet, Szatmári József Soponya.

VII-ik díjat, diszoklevelet, Miklós Mihály Káloz.
Üszökért:
I-ső díjat, 70 koronát, Boros József Káloz.
II-ik díjat, 50 koronát, Szabó István Káloz.
III-ik díjat, 40 koronát, G. Szabó Sándor Soponya.

V-ik díjat, 30 koronát, Barcza Mihály Sárkeresztúr.
VI-ik díjat, 20 koronát, Lauber János Káloz.
VII-ik díjat, 20 koronát, Sajtós József Káloz.
VIII-ik díjat, 10 koronát, Fenekes József Sárkeresztúr.

IX-ik díjat, 10 koronát, Csákvár József Káloz.
X-ik díjat, diszoklevelet, Holl Nándor Soponya.
XI-ik díjat, diszoklevelet, Grünwald Samu Kisláng.

XII-ik díjat, diszoklevelet, Huszár János Kisláng.

LÁZ

és egyéb gyengítő betegségek után a teljes egészség gyors visszanyerésére a

Scott-féle csukamájolaj Emulsió

biztosan kipróbált szer.

As Emulsió valószínűleg a SCOTT-féle módszer véglegesítése — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Kellemes ízű és könnyen emészthető és ennélfogva sokan vehetik, a kik más szereket nem tudnak bevenni

A SCOTT-féle EMULSIÓ azonfelül sokkal hatásosabb is. A tisztaság ideálja.

A SCOTT-féle Emulsió a legkiválóbb.
Egy eredeti üveg ára 2 k. 60 Allér.
Kapható minden gyógyszerárban.

— **A cigányok garázdálkodása.** Pálfi János és Pálfi József (Szárca u. 22.) f. hó 29-én éjjel 2 óraker letten értek hat férficigányt, midőn azok a cigánytelep felé a Szárca-utcán át vállukon egy-egy zsák csöves kukoricát cipeltek. Pálfi József és Pálfi János sejtették, hogy a cigányok bűncselekmény útján jutottak a kukoricához, azokat kérdőre akarták vonni, de midőn a cigányok őköt észrevették, a zsákokat maguktól eldobálták s futásnak eredtek. Pálfi János ezután a történetet Antal György városi lovasrendőrnek jelentette be, aki a cigányokat kérdőre vonta, azonban ezek természetesen tagadtak. A csöves kukoricát Antal György az udvarára szállította velük, s megállapította, hogy a cigányok közül Rafael Busáé a lábnymok egyikével teljesen egyezett, a kukoricát Lébényi Palkovics János (Széchenyi-utca) udvaráról hordták el, ahova azokat Palkovics a hetivásáron leendő eladás céljából készítette elő. A zsákok vivő cigányok egyikében Pálfi József is Rafael Busára ismert, aki azonban azt állítja, hogy ő egész éjjel a cigánytelepen tartózkodott s aludt. Az állítás természetesen rendőrségi forum előtt kétséget szenved.

— **Allategészségügy.** E. hó 23-án sertésvész miatt a következő községek állanak zár alatt: Hercegfelva, Nagylok, Magyaralmás, Baracs Sukoró, Aba, Gárgony, Nadap, Pákoz, Pusztavám és Bakonyvárkány. — Rácalmáson sertésorvanc van.

Légszereknyek, gyermekágyak, kocsik és vasbutorok valamint takaréktűzhelyek nagy vásárszélében, állandóan raktáron Márkus Simon Fia cégnél Jókai-utca 16.

— **Veszett marha.** Tácon gyanus körülmények között hullott el egy szarvasmarha. A jelentésre Halász Sándor felboncolta az állati hullát és konstatalta, hogy a szarvasmarha vesztésében hullott el.

— **Rövid hírek.**
Leszámolás. Keserű Boldizsár várpalotai vendéglőstől Janics Ferenc helybeli illetőségű pincér leszámolás nélkül megszökött. A rendőrség az érkezett fejleletésre Janicsot feltalálta és letartóztatta. Most már lesz majd leszámolás.
Egy téli kabát. Gazdag János (Szedor-u.) állandólag kocsijáról valaki icemelt egy téli kabátot. Keresiki

Botrány. Ifj. Kuntler József helybeli lakos közbotrányt okozott a Nádor-utcán. Lefülfelte a rendőrség.

Tolvaj. Cseh János táci legény 12 darab zsákot lopott. Átadták a csendőrségnek.
Koldusok ribilliója. Major Györgyné és Tóth Anna helybeli koldusasszonyok, akik különben a templomajtó koldusai egymás közt nagy ribilliót csaptak és összeverekedtek. A rendőrkapitányság megbüntette és leiltotta őket a koldulásról.

— **Táncoktatás jelentés.** Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a volt kereskedelmi iskola helyiségének torna termében, (Kossuth utca) állandó táncanfolyamot nyitottam. Első táncciklus október hó 2-án kezdődik. Iskolámban Gentry bostont is tanítok. Különórák egész nap vehetők. Diákok részére a táncoktatás délután 5—7-ig, felnőttek részére este 8—10 óráig. Beiratkozni lehet lakásomon Bástya-u. 10. I. emelet és Krausz Verona dohánytözsdejében. A n. é. közönség évek hosszu során át előnyösen ismeri működésemet, ezáltal is kérem b. pártfogását. — Tisztelettel Bauer Antal.

A székesfehérvári baromfikiállítás bírálati eredménye.

A baromfi-osztályban bíró: Buzzi Géza. **Első díjat** (aranyérem) nyertek: Trautenberg Frigyesné (Mór) két pulykákért; Stroc Mátýásné (Gödöllő) magyarkék tyukokért; Ince Jenőné, fehér orpingtonokért (Arki-pusztá. Fehérm.); Butter János, wyandott tyukokért (Felső-Szentvány); Császár István, sárga orpington-tojóért (Székesfehérvár).

Második díjat (ezüstérem) nyertek: báró Glaubitz Alfonz (Tar), broncepulykákért; Molnár János (Székesfehérvár), cochin keresztzeésekért; Stroc Mátýásné (Gödöllő), tollaslábú magyar kék tyukokért; Simonits Lajos (Székesfehérvár), sárga orpingtonokért; Hegyes Ferenc (Székesfehérvár), sárga orpingtonokért; Ruska Jánosné (Székesfehérvár), sárga cochin keresztzeésekért; báró Glaubitz Alfonz, sárga orpingtonokért és fehér wyandottokért; Pálffy Jánosné (Székesfehérvár), pekingi kacsá keresztzeésekért; báró Glaubitz Alfonz, pekingi kacsákért.

Harmadik díjat (bronzérem) nyertek: Heller Edéné (Székesfehérvár), fekete langshán-tojóért; Belleit Julia (Székesfehérvár), langshán keresztzeésekért; Császár István (Székesfehérvár), sárga orpington-kasokért; báró Glaubitz Alfonz, fehér wyandottokért. Ezen osztályban versenyen kívül állított ki a „Szárnyasaink” fajbaromfi-telep Pilsről.

A galamb-osztályban bíró: dr. Rúpánovits János. **Aranyéremet nyertek:** Mészáros Matild (Székesfehérvár), magyar golyvásért; Haris Gyula

(Székesfehérvár), skót pávákért; Krammer Gyözö (Székesfehérvár), fehér blonddínétákért; Valaszky Rezsö (Rimaszombat), schmalckandéni szarcséhen-fejűekért; Nyakas János (Székesfehérvár), pácirta-galambokért; Krammer Gyözö, angol pávagalambokért; Papp Ödön (Székesfehérvár), postagalambokért; Haris Gyula, jelzett, angol parókásokért; Patek Ferenc (Budapest), fehér csattogó golyvácokért; Könyves János (B. Csaba), fekete carrierékért; Krammer Gyözö (Székesfehérvár), fekete carrierékért.

Ezüstéremet nyertek: Haris Gyula (Székesfehérvár), skót pávákért; Patek Ferenc (Budapest), vörös és sárga bécsi szinesekért; Krammer Gyözö (Székesfehérvár), indus galambokért; Kövesy István, (Székesfehérvár), búkázó galambokért; Nyakas János (Székesfehérvár), két szinesekért; Valaszky János (Rimaszombat), keleti pergőkért; Papp Ödön (Székesfehérvár), ezüst szines purlikért.

Bronzéremet nyertek: Nyakas János (Székesfehérvár), Haris Gyula (Székesfehérvár), Mechtler J. A. (Székesfehérvár).

Nyul-osztályban bíró: dr. Ludvig Rezsö. **Ezüstéremet nyert:** Önálló gazdasági népis-kola (Székesfehérvár).

Piaci árak:

Buza	27.20	26.90	K
Rozs	18—	17.90	K
Árpa	14.80	13.70	K
Zab	15—	14.80	K
Tengeri	16.60		K
Bab	19—		K
Burgonya	6—		K
Széna	8.20	5.80	K
Szalma	6—		K
Márhahus	1.20		K
Zsir	1.80		K
Cukor	0.80		K
Bor (1 hl.)	36.00		K

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotba szenved, kérjen iratot, ingyen és bérn. kapható a **szab. hatygyógyeszer-tár** által Majna-Frankfurt.

ZILZER MANÓ

férfi-, fiu- és gyermekruha raktára
Székesfehérvár, Szögyény-Marich-utca.

Állandóan nagy raktáron mindenféle

férfi-, fiu- és gyermekruhák

ugyszintén

papi öltönyök,

Ferenc József-kabát,

köpenyek (havelok)

börkabátok, utazó-bundák,

raglán-felöltők, kabátok.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott,